

raag, of aan
oef mocht
n van andere
fichting ver
voor hen
en predikant
vondmaal te

komen juist
n tafel is en
is om toe te
et onthelgich
Avondmaal
gel, dan die
des geloofs
toezicht van
eest. De ge-
il leden van
den, bij ons
hebben we
Maar even
is aan dezen
ben zijn toch
Christus niet
perkt is en
toegelaten,
Christelijke
en naar hun
onze Kerken
ruiken. Zoo
Lutherschen,
waar geen
xempel heeft
om dit ruime
in deze leden
emen. Bijkt
a verpleegde
Kerk niet
oor de gele-
in onze Kerk
lan, zoo be-
niet gewel-
at hij in zijn
al gerechtigd
stukken der
tem en zijn
is in overeen-
ij zich bereid
gast aan het
aan de tucht
nderwerpen.
e eene zijde
naar tegelijk
gen gezocht,
theilgild zou
sing die de
van belang
agposten in
predikanten
an, of men
il verzoeken,
enten mocht
genheid had-
nigheid der
i hun eigen
de Synode
oord, zij het

o, wanneer
ring in een
er doctoren,
het oog op
men om uit
ebruiken van
orden toege-
ij de beant-
beslist op
het gebruik
tot de sym-
behoorde en
ge oorzaken
laar ze er-
de gevallen
e van dezen
het oordeel,
beker door
ze patienten,
der doctoren
mede middel,
i, n. l. het ge-
door elken
De Synode
kerkeraden
adden. Wat
was, dat de
ezen, maar
irukkelijke
lat in 't ge-
ijlijke beker
stijg gevaar
t alleen voor
tingen, waar
e verpleegd
ieding in
instoefening
et alsof ook
nnen voor-
de sloeg op

H. H. K.

door Dr. B.
der letter G.

door Dr. B.
der letter G.

door Dr. B.
der letter G.

door Dr. B.
der letter G.

door Dr. B.
der letter G.

door Dr. B.
der letter G.

door Dr. B.
der letter G.

door Dr. B.
der letter G.

door Dr. B.
der letter G.

door Dr. B.
der letter G.

door Dr. B.
der letter G.

door Dr. B.
der letter G.

Engelsch leest, het is heel denkbaar, dat de Theologische studenten ten onzent het bestaan zelfs van de in druk vastgelegde lezing van WARFIELD niet kennen.

En het ware jammer geweest indien dit zou gebeven was.

Prof. WARFIELD doet hier een voor allen, die zich voorbereiden om predikant te worden, behartigenswaardig woord uitgaan.

Hij erkent, en ik ga daarin met hem mee, dat het ambt van Dienaar des Woords een *geleerd beroep* is en, dat een niet gestudeerde, het doet er niet toe met welke andere gaven hij moge gesierd zijn, niet berekend is voor zijn taak".

Hij beroept zich daarvoor op het bekende woord van PAULUS: *behuam om te leeren*. »En leeren of onderwijzen onderstelt kennis; hij die leert, moet zelf kennis bezitten».

»Maar», zoo leest men ook dit boekje, »geleerdheid, hoe onmisbaar ook, is toch niet het meest onmisbaar voor een predikant». En een bladzijde verder leest men: »Van nog veel hooger belang dan zijn gestudeerd hebben, is zijn persoonlijke godsvrucht».

Hier ligt de tweedheid, die echter geen tegenstelling, maar een eenheid vormt.

En het woord dat Prof. WARFIELD tot alle Theologische studenten doet uitgaan, is, dat zij deze twee-eenheid moeten zien en bij hun studeren ongerept hebben te houden.

Hij verduidelijkt dit aan het volgende voorbeeld: »Bij het werven van soldaten wordt door de officieren ook niet geredeneerd over de vraag, of het, beter is, dat zij een rechter- of een linkerbeen bezitten; soldaten moeten beide beenen bezitten.»

Prof. WARFIELD blijkt ook als redenaar te kennen het klappen van de zweep.

Hij verstaat toch de kunst, zijn denkbeelden te bevelen in het bewustzijn zijner hoorders.

»a Bepoofd middel daartoe is éénzelfde gedachte met andere woorden nog eens en des noods nog eens te herhalen.

Bij de toepassing van dit middel toonen echter sommige sprekers meer de »gave der langwilligheid» dan het »redenaars-talent» te bezitten.

WARFIELD toont hier onmiskenbaar het laatste.

Na toch zijn denkbeeld van de twee-eenheid bij de studie der Theologie eerst met dat: »soldaten moeten twee beenen hebben» onder woorden te hebben gebracht, brengt hij hetzelfde denkbeeld der twee-eenheid nog eens onder woorden wanneer hij er op laat volgen: »Er wordt wel eens gezegd, dat tien minuten op uwe knieën, u een waarachtiger, dieper en nuttiger kennis van God zal scheenken, dan tien uren over uwe boeken te zitten.» Welnu, moet dan ons antwoord zijn, »dan deze tien uren met uw boeken doorgebracht op uw knieën.»

Zoo is het taak!

Zoo zit, met twee forschte slagen, de twee-eenheid van »godvruchtig-studeeren» in het bewustzijn der hoorders vast.

En dat is dan ook de strekking geweest van de lezing, die hier, door de goede zorgen van M. J. L. M. E. K., in goed-gestudeerde moedertaal voor mij ligt.

Toen ik als candidaat in de Theologie voor het eerst preekte, wij noemden dat »a eerste voorstel-houden», met het oog op het proponent, moest je er twee houden, zij mijn Professor, onder wiens »voorzitting» ik mijn eerste wankel schreden op het gebied der homiletische praxis deed: »Kijk eens meneer! er is zeker wel een touw vast te knopen aan al wat door u gezegd is, maar u moet toch bovenal zoo preeken, dat uw hoorders goed vatten wat u van ze wilt.»

Hij kon het zoo zeggen, de cher Maître.

Ik durf daarop openen het juiste van zijn opbouwende kritiek.

Uit al wat ik gezegd had was niet naar boven gekomen dat één waaraan mijn auditorium had kunnen klappen, »wat ik van ze wilde», en hun meening daaromtrent moest dan ook, ik zag het nu zelf, wel wankel of onzeker zijn.

Dat oordeel over mijn eerste preek, waarin zoo duidelijk uitkwam haar defect, is me toen diep in mijn bewustzijn gezonken. Helaas! en ik schrijf dat hier niet uit valse nederigheid, want het is zoo, niet altijd bij het maken van preeken is het weer boven den dorpel van mijn bewustzijn uitgeschoten.

Des te meer waardeer ik deze lezing van Prof. WARFIELD.

Zij toch is voor elk Theologisch Student zoo uittienend valbaar.

Zonder al te groote inspanning zal hij terstond vat krijgen aan wat WARFIELD van hem wil.

Ik meen dat aldus te kunnen omschrijven.

De Amerikaanse prof-*ser* wil, dat zoo'n student zijn geest theologisch cultiveert of be-*arbeidt*, en wel door in zich opteiden, want zijn »ik», is daarbij actief, het onderwijs van al de deelen en onderdeelen der Theologische wetenschap.

Daarom dient zoo'n Student dan echter *zich-zelf*, zoekt zijn eigen nut; niet anders dan wie hun geest »ethisch» of »technisch» cultiveeren; want even als zij, die zich zelf daarmee de vaardigheid verwerven, noodig bij de uitoefening van kunst of landbouw, noodig in mercantiel en industrieel bedrijf, verwerft ook hij zich daarmee de vaardigheid noodig voor het predikersbedrijf.

Hij maakt zich, wat WARFIELD in aansluiting bij PAULUS noemt, »bekwaam om te leeren».

Bij de cultuur van den geest is het »ik» wel actief, gaat er van het »ik» wel een wils-actie uit, het is niet als het groeien van 'n plant of het stroomen van het bloed door onze aderen en alzo, omdat het »willen» er bij te pas komt, »zedelijk», in zijn nevenstelling met »natuurlijk».

Maar, althans op zich, en zonder meer, is het nog niet »zedelijk» in zijn tegenstelling met »onzedelijk».

Het vervullen van de »Culturaufgave», het werken aan de cultuur-taak is, zonder meer, noch zedelijk-goed, noch zedelijk-slecht.

Denk maar aan het cultiveren van heide-grond of het leggen van 'n brug over 'n rivier.

Het wordt eerst »zedelijk», »moreel» of »ethisch», wanneer het daarbij wilkend-*overeenkomt* met de »normen» of maatstaven voor 'n goed-willend ik. En het wordt christe-*lijk-zedelijk* wanneer het overeenkomt aan de door God ons gestelde normen voor onze zelf-bepaling. Voor de bepaling of richting van ons zelf, ons »ik» snit het geloof, naar Gods wil, tot zijn »en», zoo als onze Heideberger Catechismus het zoo onverbetterlijk zegt. Dan toch wordt de cultuur-taak en dus ook het »theo-*logisch»* beaarden van zijn geest door den student, eerst »n dienen van God» of *Goddienst*.

Ook dit en dat wel zeer nadrukkelijk wil WARFIELD van den theologischen student.

Op p. 11 schrijft hij: »De godsdienst staat onze arbeid nooit in den weg, integendeel, hij leidt er ons heen en geeft er hooger wijding aan». »Wij zingen», — zegt deze Amerikaanse Calvinist, — immers:

Leer mij, o Heer, mijn God en Koning,
In alle ding op U te zien,
En bij al wat ik werk te denken
Hoe 'k daarmee U, mijn Koning, dien!

'n Mooi gezang, dat wij Hollandse Calvinisten wel kunnen »medezingen». »Ook wel zouden kunnen zingen in onze kerken.

Zoo wordt dan, behoort althans te worden, ook het zich theologisch cultiveren van den student een dienen van God in dit leven, of *Goddienst*.

Maar RELIGIE omvat nog meer dan *Goddienst* of »God dienen in dit leven». Zij omvat ook wat men wel eens genoemd heeft den »Godsdienst des harten». En dit is het in 'n binneste helligdom onzer ziel, met ons denkend-*voelend- en wilkend* ik, zich richten op den eenig waarachtigen God, wat dan culmineert in de *adoratie* of de »aanbidding». Onze H. Catechismus zegt het ook hier weer zoo onverbetterlijk, dat het gebod is »het voornaamste stuk der dankbaarheid».

Valt *Gods-dienst* of God-dienen in het leven, met christelijke zedelijkheid samen, dit christelijk-zedelijke, wortel-in, bloeit-op uit de godsdienst des harten of de christelijke religie in enger zin.

Daarom komt het zoo aan op het de religie in dus als *subject* sterken, en het middel daartoe van God gaardend is de eeredienst, de culte, de publieke, de huiselijke, de individuele.

Door dien drielei eeredienst de religie sterker, ook dat wil WARFIELD van den Theologischen Student en, als goed Calvinist, wijst hij in zijn boekje ook op den individueelen cultus, op de »geestelijke oefeningen» of wat in onze Dord-*sche* Leerregels V. II heet »heilige oefeningen der godvruchtigheid».

Doch genoeg over dit boekje van Prof. WARFIELD, want op mijn tafel liggen nog tal van boeken en boekjes, die ook bespreking vragen en met mijn LESTAFEL-schrijverij zal het niet zo lang meer duren.

Onze Theologische studenten mogen de Ver-*taaler* dankbaar zijn, dat zij op deze lezing van den Amerikaanschen hoogleraar hun aandacht heeft gevestigd.

Zij kweet zich daarbij voortreffelijk van haar taak als Overzetter. Mocht ik mij een kleine aanmerking veroorloven, het zou deze zijn, dat in den titel wellicht RELIGIEUS leven beter, wijl meer omvattend, ware geweest dan GODSDIEN-*st* leven en ook wijl, meer de zaak verduidelijkend, in het boekje: zelf, beter ware geweest ZONDAAR dan *Sabbat* te schrijven.

G.

Buitenland.

Duitsland. Een levensteeken.

In een Engelsch Christelijk blad vonden wij een betoog waaruit wij hoop kregen, dat gelijk in Duitsland de energie begint te ontwaken om de handen aan het werk te slaan teneinde op eenig gebied er weder bovenop te komen, er ook op geestelijk gebied gaarheid wordt om het volk op zijn plaats te brengen. Daarintrof ons de erkenning, dat het volk dat de kerk be-*zoekt*, niet geleerd is: God in Christus te vinden. Dit wordt op de volgende manier nader aange-*toond*.

Hij die God niet in Christus aanschouwt, weet niet waarom het geloof in Gods liefde gegrond is. Hij kan in tijden van nood, wanneer geen uitkomst gezien wordt, niet meer in God ge-*looven*. Dat God de zijnen liefheeft, wanneer Hij hen in benauwdheid brengt, ja hen daarbij zegent; dat men sterfen kan en toch daardoor tot het leven komt; dat er geen eijer vijand is dan de zonde en geen andere redding dan boetvaardig-*heid* in den zin van verandering van zin; dat de gemeenschap met God ook een zaligheid is, waardoor men kracht heeft om het verlies van al het aardich geluk te dragen; dat alles hebben wij noodig om waarlijk te gelooven in de Voorzienigheid Gods. Wanneer dat niet in ons is, wordt het geloof in Gods Voorzienigheid bijgeloof. De Kerk is in deze te kort geschoten en de schrijver erkent zich mede daaraan schuldig.

Dat het eerste geloofsartikel gepredikt werd, was te recht. Maar het had moeten verkondigd worden in samenhang met het tweede artikel. Want een Christendom dat alleen belijdt te ge-*looven* in God den Vader, den Almachtige, Schepper van hemel en van aarde, is geen Christendom. Het kan niet ondogmatisch worden. Het geloof in Gods Voorzienigheid is onafscheide-*lijk* van de leer omtrent Christus en de redding door Hem. Luther leerde in de Smalkaldische artikelen, dat de leer van de rechtvaardigmaking het suik is waarvan men niet afwijken mocht, al viel de hemel en de aarde. De fout van de Kerk is geweest, dat zij niet heeft laten uitkomen, dat de rechtvaardigmaking geen leerstuk is naast andere, maar dat het de geheele Chr. religie beheerscht.

Omdat de Kerk dit niet heeft laten uitkomen, is zij van zichzelf afgevalen, waarvan het einde zijn moest dat de Kerkelijke crisis ontstond, die in deze dagen gezien wordt. Want de vertegen-*woordigers* der kerk zijn, door eigen schuld, be-*drogen* bedriegers geworden, die in den naam Gods een belofte van overwinning gegeven heb-*ben*, die door God niet vervuld is. Men wilde praktisch prediken en geen dogmatische verkondigen, en daardoor werd men opgemukt, zoodat de indruk moest ontstaan, die men met het Christen-*dom* in het werkelijke leven niets kan beginnen. De geheele toekomst van de Kerk ligt in de beantwoording van de vraag: wat dunkt u van den Christus?

Laat ons hopen dat dit goede woord in ruimen kring weerklank moge vinden.

Duitsland. Een manifest.

Uit het volgende manifest van de Oost-*Pruisische* »Provincial konferenz des Ev. Luth. Gebeatsvereins», waaraan meer dan 50 predikan-*ten* verbonden zijn, blijkt zonneklaar hoe de kerkelijke toestand in Duitsland is.

»Voor anderhalf jaar heeft onze conferentie verklaard, de Evangelische kerk tegen alle vijandschap des ongelooft te willen verdedigen, in geval de Kerken eerlijk belijdende Kerken

blijven, het gelijk recht der liberale richtingen be-*stelt* afwijzen en den bijbel en de belijdenis der kerken als grondslagen der kerken hand-*haven*.

Intusschen zijn helaas alle constituerende or-*ganen* der Kerk kennelijk den tegenovergestelden weg opgegaan. Overal wordt in de Kerk het beginsel van het gelijk recht der ongelooft-*richtingen*, en daarmee het prijsgeven der be-*lijdenis* en der bijbelsche waarheid, doorgezet. In de kerkbesturen werden vertegenwoordigers en leiders van het moderne ongelooft be-*noemd*. Op Synoden, kerkdagen en in de de nieuwe volksbonden wordt de liberale richting

als gelijk recht hebbend behandeld, ja zij heeft daarin een leidende positie verkregen. Op den Kerkdag te Dresden en op de Generale Synode te Berlijn werd bij de beraadslaging en bij het nemen van besluiten over de gewichtige Kerk-*elijke* wetten, het vraagstuk der belijdenis met opzet van alle zijden uitgeschakeld en daarmee de belijdenis als grondslag der Kerk praktisch op zijde gezet. Bij de onderhandelingen der Kerk over het Godsdiens-stoederswils met de onderwijzers die aan de belijdenis vijandig zijn werden de Kerkelijke en Bijbelsche grondslagen voor dat onderwijs steeds meer prijsgegeven.

Ook toonaangevende leiders der positieve groepen hebben de belijdende Kerk voor een ideaal ver-*klaard*, waaraan niet kan worden vastgehouden. De nieuwe kerkelijke wetten hebben, onder in-*vloei* der politieke partijen en der staatsverheid, het vrouwenkiesrecht en de eventuele vertegen-*woordiging* ingevoerd en het gelijk recht van alle richtingen in tegenspraak met de belijdenis wetelijk doorgezet en erkend.

Hos de reeds aangekondigde verandering in de liturgie zal uitvallen, kan niet twijfelachtig zijn. Wanneer te gelijktijd gezegd wordt: de belijdenisstaat der Kerk blijft onveranderd, zoo is dit in tegenspraak met de feiten, en zonder eenige betekenis, en alleen maar geschikt om de leden der gemeente, die aan de belijdenis vasthouden, te misleiden.

Alle protesten, verklaringen van gemeenten die aan de belijdenis getrouw willen zijn, van predikanten en verenigingen tegen het prijs-*geven* der belijdenis, zijn vergeefs geweest.

Zoo is daardoor onze wil om de Evan-*gelische* landskerk te steunen, door de kerk zelf verijdeld. Wij kunnen de kerk tegen de vijand-*schap* des ongelooft niet verdedigen, wanneer de kerk in hare besturende organen zich niet verdedigen wil».

Voorts wordt in dit manifest uitgesproken dat de vereniging aan de belijdenis der kerk, naren Catechismus, hare sacramenten vasthou-*den* wil, en dit alleen doen kan in zelfstandig-*heid* en onafhankelijk van het uitwendig verband van de landskerk. Men mag echter niet verbit-*teren* de wegen der secta bewandelen. Men moet zelf de zaak der belijdenis ter hand nemen, opdat het zuivere Evangelie en de Ev. Luth. be-*lijdenis* niet onderga, maar behouden blijve tot heil der zielen en tot welzijn van het geheele volk.

Het zijn goede woorden, maar zij hebben veel zwerfenda. Wij hadden liever vernomen, dat de belijders des Heeren werden opgeroepen de Ev. Luth. Kerk opnieuw tot openbaring te brengen, nu het blijkt dat hare leiders haar van het fundament waarop zij gebouwd werd, hebben afgebracht.

Wij zien nog altijd niet naar mannen Gods, die de roepstem tot alle belijders des Heeren in Duitschland, om hunne Kerk te reformeeren naar het Woord Gods, laten uitgaan.

Engeland. Teleurgestelde verwach-*tingen*.

In een Engelsch Christelijk blad beluisterden wij de verachting, dat niet een van de ver-*wachten* die bij het begin van den oorlog ge-*koesterd* werden, verwezenlijkt is. Toen zware offers van het Engelsche volk geacht werden, voorste men elkaander met de gedachte, dat alles zooveel beter zou worden wanneer de natie gelouterd was. De hooge prijs die daarvoor be-*taald* moest worden, was niet te hoog, om een nieuwen levenstoestand te doen intreden. Menigen had grond voor het geloof, dat de ploegschaar van kommer al het schadelijk zaad van ver-*vulging* planten in het nationale leven naar boven zou brengen om door het vuur van het lijden onvruchtbaar te worden gemaakt. Men meende in het wapengekletter het einde te zien van het materialisme. Men geloofde dat een volk, dat tot zulke offers in staat was, nooit zou gedooien dat dezelfde gevoelens die den oorlog onver-*meidelijk* maakten, zich ook van de natie zouden meester maken. Men beelde zich in, dat door het tusschenbeide treden van God voor een rechtvaardige zaak, het volk zou willof gemaakt zijn om God te dienen. Men stelde zich voor, dat alle klassistiek dood was, dat deze niet kon blijven bestaan na hetgeen er gemeen-*schappelijk* in de loopgraven was doorleefd. Als een donderstorm moest de oorlog alle wolken van najver tusschen de volken verdrijven; door het onderhouden van internationale betrekkingen, kreeg men in de toekomst een echte broeder-*schap*.

Hetzelfde blad komt er tegen op, dat de schuld van al de teleurstellingen gegeven wordt aan de staatslieden, die schoone woorden hebben laten hooren, maar hun woord niet gestand deden. Maar dit neemt niet weg, dat daarbij beweerd wordt, dat de politici en de politieke leiders door den oorlog weinig of niets meer geleerd hebben dan het volk in het algemeen.

Wij beamen deze woorden, maar betreuren het, dat daaruit niet de gevolgtrekking gemaakt wordt, die zoo voor de hand ligt.

Frankrijk. Veranderde positie der Roomsche Kerk. De Protestantische Kerken.

De Roomsche Kerk heeft in en na den oorlog in Frankrijk veel van haar invloed her-*wonnen*. Vóór den oorlog heeft wellicht een 35 jaar lang de leus gezolen, »het Clericalisme, dat is de vijand». Maar de zware strijd dien Frankrijk te voeren had, eischte de krachtin-*spanning* van alle burgers; die duizenden Room-*sche* priesters die genoodzaakt werden onder de wapenen te komen, deden zich als goede sol-*daten* kennen, en ook dit werkte mede om de vijandige houding tegenover de Roomsche Kerk van hen die in Frankrijk de macht in handen hebben, te laten varen. Is niet generaal Foch, die het Franse leger naar de overwinning leidde, een ijverig lid der Roomsche Kerk? Daarenboven is ook vóór den oorlog onder vele jongeren een beweging ontstaan, waarbij men zich afwendde van het materialisme, om de geestelijke waarheden die de Roomsche Kerk verkondigt, te huldigen.

Men is door dit alles reeds zoover gekomen, dat de dag van de heiligerklaring van Jeanne d'Arc tot een nationaal feestdag in de demo-*cratische* republiek verheven is. Wie had dit voor acht jaar kunnen denken? Toen werd door minister Viviani in de volksvertegen-*woordiging* verkondigd, dat men voor het Franse volk de lichten van den hemel uitgedoofd had. Het roedschrift om de Franse munt, »Dieu protégé la France» (God beschermte Frankrijk) moest verdwijnen.

En nu de dag van de heiligerklaring van Jeanne d'Arc een nationale feestdag! Een concessie aan het deel der Franse bevolking, dat aan de Roomsche Kerk getrouw bleef, hetwelk in de overtuiging leeft, dat de overwinning op Duitschland behaald werd door de voorbeelden van de *Pachelle d'Orléans* (de maagd van Orléans).

De bekende Franse letterkundige Maurice Barrès stelde voor, te Straatsburg een standbeeld voor Jeanne d'Arc op te richten en het te

plaatsen op het voetstuk waarop te voren het standbeeld van Keizer Wilhelm stond.

De Franse regering heeft, al is de wet waardoor in 1905 scheiding van Kerk en Staat uitgesproken werd, tot hiertoe niet ingetrokken, toch officiële betrekkingen met het Vaticaan aangeknoopt. Dit alles spreekt.

Het Franse Protestantisme heeft, doordat Elzas en Lotharingen weer aan Duitschland werden ontruk, een 400.000 aanhangers meer gekregen. Met de 600.000 Protestanten die in Frankrijk vóór den oorlog gevonden werden, maakt dit een miljoen zielen. Dit aantal is niet groot wanneer men in aanmerking neemt, dat Frankrijk ongeveer 36 miljoen inwoners telt. Wanneer nu de Franse Protestanten een ge-*volsten* eenheid vormden, zouden ze nog veel kracht kunnen uitoefenen. Maar ze zijn gescheiden in Gereformeerden, Lutherischen, aanhangers der Vrije Kerken, Baptisten en Methodisten. De Gereformeerden, of liever zij die zich aldus noemen, zijn in drieën uiteengegaan sedert de Scheidingswet de Geref. Staatskerk finaal los maakte van den Staat. Er ontstonden drie groepen van kerken: 1o, de *Union des Eglises réfor-*mées* évangéliques* — de grootste en krachtigste; 2o, de middengroep: de *Union des Eglises évangéliques*, de minst talrijke, ook wel de groep *Jaïnac* genoemd; 3o, de *Union nationale des Eglises réformées*, welke een verenigingspunt vormt voor de modernen. In 1912 hebben zich de tweede en derde groep verenigd onder den naam van *Eglises unies*».

Alleen de groep van de *Union des Eglises réformées évangéliques* aanvaardde de oude geloofsbelijdenis der Franse Gereformeerde Kerken van la Rochelle. Zij houdt vast aan het soevereine gezag der H. Schrift in geloofs-*zaken* en aan de zaligheid door het geloof in Jezus Christus, Gods eenigen Zoon, opgewekt tot onze rechtvaardigmaking.

Toch wordt er behoefte gevoeld aan een organisatie van alle Protestantische elementen in één lichaam. Daarom werd in 1909 de *Fédération protestante de France* opgericht. Daarin zijn de beide Unies die uit de Gereformeerde Staatskerk ontstonden, de Lutherische kerk, de Vrije kerken, die zich in 1849 van de Geref. Staatskerk losmaakten, de Methodisten en de Baptisten, naar evenredigheid van hun getalsterke, vertegenwoordigd. Deze Federatie laat zich niet in met de uitwendige aangelegenheden der kerken, maar wil de belangen der kerken bij de overheid voortaan. Nu in den tegenwoordigen tijd de Protestantische Kerken hulp noodig hebben om hare door den oorlog verwoeste kerkgebouwen weder op te bouwen, bewijst de *Fédération* daarbij diensten. Maar wij kunnen niet inzien, waarom daartoe een Federatie noodig is. Kunnen de kerken niet door middel van deputaten hare stem bij de hooge overheid laten hooren? Kunnen de kerkelijke vergaderingen niet in het buitenland om steun vragen? Waartoe een Federatie die bij de Overheid de gedachte wekken moet, dat de Gereformeerden die zich aan de belijdenis der vaders houden, van dezelfde geestelijke familie zijn als zij die met deze be-*lijdenis* gebroken hebben? In een Roomsche land als Frankrijk is men geneigd om al wat zich Gereformerd of Protestant noemt, te be-*schouwen* als rationalistisch. Daarom behoort men er des te meer prijs op te stellen, ook voor de Overheid en voor het buitenland te laten uitkomen, dat men alle kerkelijke be-*trekking* verbroken heeft met hen, die niet op den bodem der Schrift staan.

Zwitserland. Te Genève heeft een voorlo-*pige* conferentie voor geloof en kerkorde (*Faith and Order*) van bijna alle christelijke kerken op de aarde (met uitzondering van de Roomsche) plaats gehad. Wij lazen van deze vergadering een verslag waaruit blijkt, dat de positieve re-*sultaten* van de samenkomsten die van 12—19 Aug. gehouden werden, niet vele kunnen worden genoemd. Toch was datgene wat in Genève plaats greep, eenig in de geschiedenis van het christendom. De ongeveer 200 afge-*vaardigden* vertegenwoordigden 80 kerken uit 40 ver-*schillende* landen. Er waren afgevaardigden van den patriarch van Konstantinopel; de Grieksche patriarchen van Jerusalem en Alexandrie lieten hunne groeten aan het congres over-*brengen*; ook een lid van het Russische episcopaat was, schoon niet officieel afgevaardigd, aanwezig. De Griekschen lieden een Godsdiens-*oefening* in de Russische kerk van Genève, die door den glans harer ceremonien bewondering en verbaasde wakte. De meeste deelnemers aan het congres waren uit Engeland en Amerika afkomstig, vooral hadden Anglicanen, Presby-*terianen*, Baptisten, Methodisten, vertegenwoordigers gevonden. Daarentegen was uit Frankrijk en Nederland niemand officieel afgevaardigd; uit Duitschland waren alleen »willekeurige bezoekers» aanwezig. Duitschland was vertegenwoordigd door de predikanten Segmund en Schreiber, doch zonder officiële opdracht van hunne respectie-*velijke* kerken.

Op de vergaderingen teekenden een lange reeks sprekers de eigenaardige toestanden in hunne kerken, alles met het oog op het vraag-*stuk* der vereniging. Daarna kreeg men een uiteenzetting van de verschillende opvattingen omtrent het weten van de kerk, vervolgens werden de punten uiteengezet, die met het oog op de toenadering van belang waren, als de Geloofsbelijdenis, de beschouwing van den Bijbel en van het kerkelijk ambt. Men kon niet zeggen, dat aan al die uiteenzettingen een vast plan of een bepaald doel ten grondslag gelegd was.

De leider der vergadering, bisschop Brent van New-York, bijgestaan door den secretaris Gar-*diner*, toonde ietens gezind te zijn. Kennelijk was het er alleen om te doen, de verschillende persoonlijkheden zich te laten uitspreken en de door hen vertegenwoordigde kerken met elkan-*der* in aanraking te doen komen. De geest des vredes moest over de vergadering zwenen. Daardoor kon dan voor de toekomstige ver-*handelingen* het uitgangspunt en de grondslag gevonden worden.

Aldus leidt een verslag, voorkomend in de *Ref. Kirchenzeitung*. De schrijver verblijft zich daarin, dat op de conferentie de Duitschers be-*handeld* werden op voet van gelijkheid. Op de vorige conferentie had een pijnlijk incident, door vertegenwoordigers der Franse Christen-*heid* veroorzaakt, plaats gehad. Op deze ver-*gadering* viel geen woord dat voor de Duitschers onaanvaardbaar zijn kon. Ofschoon het Duitse kerkbestuur de officiële deelname aan het con-*gres* geweigerd had, en het stuk waarin dit geschiedde, met al de verwijten ook aan de Angliksche Christenheid, algemeen bekend was, kon men toch bemerken dat de vergadering op de medewerking der Duitse kerk prijs stelde.

Er werd op deze conferentie een comité be-*noemd* van 40 leden, die de actie van het congres voor *Faith and Order* verder door-*zetten* moest.

Of het voorgestelde doel: de vereniging van al de Christelijke Kerken, bereikt zal worden? Laat ons daarover verblijd zijn, dat de vrees-

lijke nood van dezen tijd, waarin zooveel mar-*ter* laarsbloed heeft gevloeid, belijders van den Chris-*tus* in de stad van Calvijn heeft bij elkaar ge-*bracht*, en dat onze Duitschen broeders op deze vergadering een hart onder den riem gestoken is. En laat ons niet vergeten, dat de groote hervormer van Genève ook het ideaal van de eenheid der Kerk gekoesterd heeft.

Of het echter in den weg van het congres, te Genève gehouden, bereikt zal worden?

WINCKEL.

Officiële Gerichten.

Vrije Universiteit.

Men schrijft ons: Het jaar 1876 was het jaar der vrijheid voor het Hooger onderwijs. De gelijkheid zal nog wel jaren op zich laten wachten, en van broe-*derschap* zal eveneens iets komen als eene ver-*eeniging* van vuur en water.

Wonderlijk genoeg werd deze vrijheid niet verkregen uit een gevoel van rechtvaardigheid. Ook werd — dit mag niet worden vergeeten —

andere zijde. Deze vallei, het kaaskoersdal genoemd, is tegenwoordig bijna geheel verdwenen, gevuld door de puinhoopen en den afval van achttien eeuwen. Aan haar lager einde was het voornaamste plein van Jeruzalem, Hystus genoemd, volgens Josephus het forum der stad, de plaats der volksbijeenkomsten. Aan het bovenende werd zij overspannen door een brug, welke den tempelberg aan den bovenstad verbond.

Er waren binnen Jeruzalem nog meerdere openbare pleinen dan bovengenoemde: het vleeschhous, het wolwevers, het huidenvetters, het volkersplein (ook het hooge plein of oppermarkt geheten: Jes. 36: 2). Voorts nog een, waarvan de naam ons niet bekend is en waarover men gaan moest om van den tempel naar den Olijfberg te gaan (Esa 9: 10). Deze pleinen werden elken dag geveegd; een bijzonderheid, welke een sterke tegenstelling vormt met de heersche onreinheid in de hedendaagsche Oosterse steden.

Tuinen worden binnen de stad niet gevonden; men vreesd den reuk van mest. Slechts een rozen tuin, dagteekende uit den tijd der profeten, maakt een uitzondering. De straten zijn smal, maar de voornaamste zijn eerst kortelings door Herodes den Grooten geplaveid. Hier en daar merkt men een breedere straat op met bazars en winkels, doch de meeste ruimte en de meeste drukte vindt men bij de poorten. Van

de straten kennen wij er slechts twee bij name: de Bakkerstraat (Jer. 37: 21) en de Tempelstraat langs de westelijke zijde van den heiligen berg. Alle straten zijn in meerder of minder mate klimmend en dalend. Wij weten dat de helling van den tempelberg niet steil was; de koeien en schapen konden haar gemakkelijk beklimmen. De kinderen waren vrijgesteld van den opgang naar Jeruzalem op de jaarlijkse hooge feesten tot zij volgens de school van Hillel in staat waren den tempelberg aan de hand hun Vaders te bestijgen.

Rijtuigen werden in Jeruzalem niet gezien; het meerendeel der straten was daartoe te nauw en te steil en werd bovendien ingenomen door de uitstallingen der kooplieden, die geen winkels binnenshuis hadden. Een ezel of kameel en een enkele draagstoel was alle middel van vervoer.

De lezer zal hebben opgemerkt, dat al de namen van straten en pleinen die ons zijn overgeleverd, op eenig ambacht betrekking hebben. Dit brengt er ons toe om te veronderstellen, dat de verschillende ambachten binnen Jeruzalem wijksgewijze verdeeld waren, het ene een straat, het andere een plein innemende. Deze meening wordt bevestigd door het groot aantal synagogen, waarvan er bijna 500 werden gevonden. Men behoeft niet verwonderd te zijn over dit cijfer wanneer men bedenkt dat in Muzel-masche staat een 't getal der moskeeën niet minder groot is. Elke familie heeft om zoo te

zeggen hare eigene. De synagogen in Jeruzalem waren het eigendom der groote familie, maar vooral der gilden. De naam van een is ons overgeleverd: „de synagoge der ketelmaker.“ De vreemdelingen, die langer of korter in de stad verbleefden, vonden er ook hun eigene lands-synagoge: de namen van de synagogen der Cyrenen, der Alexandriërs, der Cilicërs, der Klein-Aziaten zijn ons bewaard (Hand. 6: 9). Al deze vergaderplaatsen werden druk bezocht, en elken morgen, bij het klinken van den dag vullen zich de straten met vrouwen, Schriftgeleerden en Farizeërs, zich naar hunne geliefkoosde synagoge begevende.

Wij menen zich ten slotte in onze eeuw eenige voorstelling maken van het Jeruzalem der eerste, dan moet men het niet trachten weer te vinden in Palestina, in de stad, die thans haar naam draagt, maar in de Muzelmasche en Arabische steden van Algerie, van Egypte, van Klein-Azië. De reiziger, welke een daarvan bezoekt, vindt er weer de nauwe straten opgepropt met erels en kameelen, de huizen in den vorm en de kleur van witte kubussen, de woelige en rumoerige bazars van het oude Jeruzalem. Is hij daarbij in een heilige stad, dan ontmoet hij er ook de verachting, die evenzeer de heiden in Jeruzalem ondervond. Hij vindt er ook een geestdrift en godsdienstige gebruiken gelijk aan die der Joden; hij komt er schriftgeleerden tegen met hun schriftgereedschap aan den gordel; elken morgen en

elken avond klinkt hem van de torenen der minarets bij trompetgeklank de uitnodiging tot het gebed tegen, zooals voor achttien eeuwen van de daken der synagogen. Op de hoeken der straten hoort men de predikers spreken, alsof men in „de heilige stad“ van denouden tijd zich bevond“.

HOOGENBIJK.

Kerknieuws.

Gereformeerde Kerken.

BERGKOPPEN: Echten (Fr.), Molenaarsgraaf-Brandwijk en St. Jacobi-Parochie, A. J. Bouma, cand. Middelburg. — Zevenhuizen (Z.-H.), H. W. Felderhoff, Rotterdam. — 's Gravenhage (vac.-Ds. v. d. Linden en Ge. pred. plaats), T. Ferwerda, Amsterdam en G. R. Kuiper, Haarlem. — Kralingen (Je. pred. plaats), Dr. S. P. Dee, Dwingeloo.

ANGELIEN: Krommenie, H. Moolhuizen, cand. Rotterdam. — Driewegen-Borssele, H. Brouwer, Westerbork. — Wierum: Winsum en Baard, A. G. Wolf, Loenen-Vreeland. — Nieuwerkerk a/d IJssel, S. van Leeuwen, Houwerzijl. — Nieuwerkerk Oosterland, H. N. Basko, Moerdijk. — Zegwaard, Dr. S. O. Los, tijd, te Den Haag. — Molenaarsgraaf-Brandwijk, Oostburg, Ouderkerk a/d IJssel, Schipluiden, Baambrugge, Fijnaart, Jutryp-Hommerts en Recwijk-Sluiswijk, H. Moolhuizen, cand. Rotterdam. — Purmerend, R. Hattama, Gaast c. a. — Hulrum, D. B.

Hagenbeek, Vlaardingen (B.). — Stadskanaal (Pe-kelderweg), W. Fokkens, 2e Esdoermond (Dr.). — Zeist (2e pred. plaats), G. R. Kuiper, Haarlem.

Nederlandsch Hervormde Kerk.

BERGKOPPEN: Drachten, P. v. d. Veer, Deersum. — Lutter a/d Dedensvaart, J. Jeddink, Winjetep. — Benschop (U.), D. E. J. Hupkes, Wanswold. — Poederloij, G. van Montfrans, Ouderkerk a/d IJssel. — Gent (Belg. Zendingkerk), H. Stegenga Wm., Cothen. — Engelen, Dr. E. L. Smit, Boxmeer. — Elkerze, Jac. Poort, Vlieland.

ANGELIEN: Emmen-Buiten, W. J. Kolkert, Loon-op-Zand. — Vrieslagebeek, H. A. Boer, Stevensweert. — Kage, A. E. v. Baalen, Nieuwland. — De Wilp, J. B. F. van Kleffens, Tinalinge (Gr.). — Den Ham (O.), F. van Asch, Eethen. — Wonsloh, IJermers, Geervliet. — Cuhaard, A. C. H. Vollenweider, Stavoren. — 's Heer Hendrikskinden, J. H. C. Kamsteeg, Stavoren.

BEDANKT: Polbroek, A. H. J. G. van Voort-huizen, Doornspijk. — Oude-Tonge, W. J. Kolkert, Loon-op-Zand. — IJselmonde, J. van Duijnboden, Rotterdam. — Slidrecht, Joh. IJermers, Geervliet. — Gelselaar, A. van Geest, 's Gravenzande. — Hilversum (Je. pred. plaats), B. J. C. Rijnders, Rotterdam. — Hel- en Boelcop, J. J. Timmer, Montfort. — Opheusden, P. Kuijman, Houten. — Nieuw en St. Joostland, B. J. van Garderen, Sleewijk. — Kerkdriel, T. M. Loran, De Lier. — Heleenveen (N.-B.), F. J. A. de Jager, St. Michielsgestel. — Bergambacht, T. Lekkerkerker, IJselmuiden. — Hendorp, C. Verhagen, em. pred. Apeldoorn.

Dit blad wordt
Bijdragen van
van dit blad
Advertentie
insendingen,
vangen, kunnen

Advertentie

SOLI DEO GLORIA.
Zoo de Heere wil, hopen
onze geliefde Ouders
C. J. BOS, v. d. m.,
en
Z. GUNNINK,
den 14en November den
dag te herdenken, waarop zij
voor 25 jaar door den hand
des Heeren zijn verbonden,
terwijl het 25-jarig ambt-
jubileum van onze geliefden
vanier zal worden gevierd op
24 November.

Hun dankbare Kinderen.
Zuidwilde (Gr.), Geref. Past.,
Nov. 1920.

In volle verzekerdheid des
geloofs werd na een kort-
stondig doch ernstig lijden
uit ons midden weggenomen
onze innig geliefde Moeder,
Behuwd- en Grootmoeder

M. J. ADRIANA
FREDERIK BIRKHOFF,
Wed. van wijlen
W. DONKERSLOOT,
in den ouderdom van circa
89 jaar.

Uit aller naam
L. DONKERSLOOT jr.
Ooltgensplaat, 30 Oct. 1920.

Heden nam de Heere tot
zich in de rust van Zijn volk
onzen lieven man, Vader en
Grootvader

PIETER JOHANNES
WILLEM KLAARHAMER,
emeritus-predikant bij de
Gereformeerde Kerk
te Utrecht.

Ridder in de orde van
Oranje-Nassau,
in den ouderdom van 72 jaar.
J. M. KLAARHAMER—
AMONS.

Dokkum,
J. P. KLAARHAMER.
J. C. KLAARHAMER—
BOUTENS,
en dochter.

Utrecht,
P. J. C. KLAARHAMER.
T. KLAARHAMER—
KLEIN,
en kinderen.

Leusden,
C. G. KLAARHAMER.
A. C. KLAARHAMER—
VAN DELDEN,
en kinderen.

Hilversum,
Wed. J. W. DE GROOT—
TUKKINK.

Hilversum, 3 November 1920.
Torenlaan 5.

De begrafenis zal plaats vinden
op Maandag 8 Nov. op de
Oude Begraafplaats te Utrecht.

Vertrek van de Oosterkerk,
Maliebaan Utrecht te 12 uur
's morgens.

Eenige en algemeene
kennisgeving.

Mede namens mijn gezin harte-
lijk dank aan allen, die belang-
stelling betoonden bij mijn 25-jarig
Ambtjubileum, tevens breng ik
mijn welgemeenden dank aan vorige
gemeente, waarvan wij zooveel
stoffijne als schriftelijke bewijzen
van belangstelling mochten onder-
vinden.

J. VESSEUR.
Stad aan 't Haringvliet, 1920.

L. J. H. v. d. MEULEN.
LEEWARDEN.

GLAS IN LOOD
VOOR KERKRAMEN.
VRAAGT PRIJSCHONTWERPEN.
SOUDEAFWERKING:
— LAGE PRIJZEN

Post Cheque en Girodienst.

Hebt gij leveranties aan het Rijk gedaan, dan kunt gij als gij
rekeninghouder zijt, het bedrag uwer declaratie op Uwe rekening
laten bij schrijven. Dus geen gelooft met mandaten naar den betaal-
meester of ontvanger.
Nemt daarom een postrekening.

**WOLLEN EN GESTIKTE
DEKENS**
in alle maten en prijzen.

Aanbevelend,

A. ZOMER,
Haarlem.

KERKORGELS.

Ondergeteekenden, vertegenwoordigers voor Nederland, der

Fa. GEBR. ROHLFING, Osnabrück,
houden zich beleeft aanbevelen, tot het geven van alle inlichtingen.
Op alle onderdelen 10 jaar garantio. Tingeblate naar verkiezing.

Prijzen belangrijk lager.
Betaling in Ned. geld; nadat alles is goedgekeurd in de kerk.
Geleverd werk in verschillende plaatsen te zien.

HOLTMAN & LEEMHUIS, Zuidbroek.
Tevens te klas HUISORGELS voor lage prijzen. Wederver-
koopers vraag condtite's.

GODIN KACHEL No. 45
100 goed als nieuw, zeer geschikt
voor verwarming van kerk of groot
lokaal, capaciteit 2000 MP, TE
KOOP voor elk aansienlijk bod,
bij J. H. KUCHLER, E'c. amedierij,
Hoogstr. 83, Vlaardingen.

Boekverkoop
Bij H. A. VAN BOTTEN-
BURG, Prins-gracht 493,
te Amsterdam, zullen 15
en 16 November a.s.,
telkens des avonds 6½
uur publiek worden ver-
kocht de

Bibliotheken
nagelaten door wijlen Dr.
C. C. Schot Czn. te Har-
denberg, Dr. J. van Haer-
lenburg Kzn. te Haarlem, Dr.
C. de Gooijer te Booncom,
Dr. H. Bulder te Vroons-
hoop en andere verzame-
lingen.

Catalogus verkrijg-
baar 20 cent.
Alles te zien Vrijdag
12 en Zaterdag 13 Nov. a.s.
van 1—5 uur.

**KERK EN
SCHOOLBOUW**

**BOUWKUNDIG BUREAU
H. ONVLEE**
ARCHITECT
EEMNESSEWEG 51
TEL: 241

BAARN

DE STANDAARD
DAGBLAD VOOR NEDERLAND
HOOFDQUARTIER DER A. R. PARTIJ
Bureau van Red. en Administratie:
N. Z. VOORBURGWAL 58—80
AMSTERDAM.
TEL. N. 2157. N. 2315. C. 695.

De beste bestrijding der
revolutionaire beginselen
is sympathie te waken
voor, en de studie te be-
vorderen van de Anti-
Rev. beginselen, waarin

Het Hoofdorgaan
reeds bijna 50 jaar en
met onverminderde kracht
leiding geeft.

Abonneert U!
Doot anderen zich abonneren!
Laat vooral het JONGERE
GESLACHT dit THANS doen.

Electriche Kerkorgelfabriek
A. STANDAART
Telef. Intero. 8987.
Gerrit v. d. Lindestraat 30-35-37 - ROTTERDAM

VERVAARDIGING van uitstekend eerste klasse
KERKORGELS van zuiver Hollandse
gedachte en uitvoering. Langdurige garantio volgens
de bepalingen van den Bond van Kerkorgelbouwers
in Nederland.

Men vraag ons zoo juist verchenen geillustreerde Boekwerkje met
beoordelingen over ons werk door Toonkunstenaars en Pers
Verienwoordiger voor Zuid-Afrika: C. ANDERSON,
Bloemfontein.

AVONDOMAALSTELLEN IN ZILVER, VERZILVERD EN NIKKEL.
T. FABRY DE JONGE.
FABRIEK VAN GOUDEN EN ZILVEREN WERKEN, GOES

**Voor uitdeeling van
Scheurkalenders**
wordt door velen reeds jaren
lang genomen de bekende
„Gazelle Meerburg's Christelijke Scheurkalender“.

Deze kalender is geliefd bij oud en jong. Naast
goede uichtelijke lectuur, geeft ze boeiende ver-
halen. Verder nog **Prijzendaels voor de Jeugd**
en bovendien iedere maand een **naarlig plaatje**
met **leuke versjes** voor de kleinen.
De prijs bedraagt **85 Cents**. Bij getallen
belangrijke korting. Men vraag prijs met opzave
van het benodigde aantal aan de
(5555)
**UITGEVERSMATTSCHAPPIJ
E. J. BOSCH Jbn. TE BAARN.**

EERSTE FRIESCHE MACHINALE MATRASSFABRIEK
Fa. J. VISSER & Co. - Wolvega - Tel. 43

Fabriceren tegen uiterst concurrerende prijzen:
**STROO
KAPOK
ZEEGRAS
SPIRAAL en
SPRINGVEEREN**

Groothandel in: Stoeven, Ledikanten, Wiegen,
Zeegras, Kapok, Vlasafval, Crinvegétal, Houtwol enz.

Engroshandel in: Stoffeerders- en Behangers-
Fourituren tegen uiterst concurrerende prijzen.

**De Gee & Grosheide
Accountants**
(Instituutsleden).
Singel 303 Keizersgracht 263
Tel. Noord 1233 Tel. Centrum 2615
Centrum 2981

A. W. BRINK & Co.
COMMISSIONNAIRS IN EFFECTEN
HEERENGRACHT 146, AMSTERDAM.

ZIGTERMAN'S
Goedkope Meubelwinkels
GRONINGEN, Oude Ebbingestr. 33
TELEFOON 1177.
ASSEN, Markt 14. Telefoon 269.

**INRICHTING VOOR
HET DRUKKEN VAN
ALLE SOORTEN**

**HANDELSWERK
BOEKWERKEN
DAGBLADEN
WEEKBLADEN
MAANDBLADEN**

VERTEGENWOORDIGER
OVERAL TE ONTBIEDEN

**DRUKKERIJ
HOLLAND
AMSTERDAM**
N.Z. VOORBURGWAL 58-60

Electriche Kerkorgelfabriek
A. STANDAART
Telef. Intero. 8987.
Gerrit v. d. Lindestraat 30-35-37 - ROTTERDAM

VERVAARDIGING van uitstekend eerste klasse
KERKORGELS van zuiver Hollandse
gedachte en uitvoering. Langdurige garantio volgens
de bepalingen van den Bond van Kerkorgelbouwers
in Nederland.

Men vraag ons zoo juist verchenen geillustreerde Boekwerkje met
beoordelingen over ons werk door Toonkunstenaars en Pers
Verienwoordiger voor Zuid-Afrika: C. ANDERSON,
Bloemfontein.

Firma H. SMEDES
**ELECTR. VERFALERIJ
GROOTHANDEL IN
VENSTERGLAS**
VRAAGT PRIJS - GRONINGEN

In elk Christelijk gezin
behoort een orgel. Dit
bevordert de huiselijke
gezelligheid en legt
tevens een band tusschen
Uw kinderen en Uw ge-
zin. Wij nodigen U
beleeft uit tot kennis-
making met onze uitge-
breide collectie.

**Speciale Orgels voor
Kerk- en Zaalgebruik.**
Vraag Prijzappave.

G. A. GOLDSCHMEDING
WARMOESSTRAAT 141
KEIZERSGRACHT 301-303
- AMSTERDAM.

SIGAREN. SIGAREN.
overtuigt U, gij zijt tevreden.

Door geheel Nederland franco
thuis, flinke, wit brandende, geurige
sigaren. 100 fline f 4.50, 200 - f 8.25.
100 zeer fline f 6.25, 200 - f 11.75.
Extra fline 100 - f 7.50, 200 - f 14.25.
Brieven van tevredenheid voor-
radig. Adres:

R. VEERMAN, Turfmarkt 54, Gouda.

ONESIFORUS-BANK.

Mij. tot Geldverschaffing voor Kerk- en Schoolbouw,
UTRECHT.

Geeft uit:
5 % 10-jarige Obligatiën.

Deze Obligaties vormen een

uiterst soliede geldbelegging,

daar de Bank haar gelden uitleent onder hypotheecair verband aan
Kerken, Scholen, Stichtingen van Barmhartigheid, enz. De Obligaties
zijn na 10 jaar à pari inwisselbaar, derhalve

geen verlies door koersdaling.

Prospectus op aanvraag verkrijgbaar bij de Directie der Bank,
Nieuwe Gracht 69, UTRECHT.

Koogere Burgerscholen en Gymnasia

betreft Uwe leermiddelen
uit de groote verzameling

PHYSISCHE INSTRUMENTEN
o.a. van de fa. Leybold's
Nachf. in voorraad bij

J. M. H. HOPMA, GRONINGEN
Oude Ebbingestraat 12 - TELEFOON INTERCOMMUNAL 1132

Bestellingen worden op alle binnen- en buitelandse catalogi aangenomen

E. R. WIGBOLDUS.
Groningen, Westerhaven 9 (teleph. 126).

SCHIEPKALKFABRIEKEN
„De Vesuvius“ en „De Etna“.

Levering per schip en per wagon.

BOUWMATERIALEN.
Stoomhoutzagerij en Schaverij.
HOUTHANDEL.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:

Voor de Vereniging:

Aan Contributiën:

door den heer G. Kuypers te

Vrijhoeve Kapelle f 3; door den

heer W. A. van Dijk te Overschie

f 20.75; door den heer A. Lou-

werse te Grijskerke f 61.25; door

Dr. A. Boekenooien te Apeldoorn

f 261.50; door Dr. R. Heidenma-

te Zuidbroek f 73; door den heer

W. Oosterbeek te Venlo f 18.50;

door den heer P. Krasz te Muiden

f 5.25; door Dr. R. M. Westerk-

te Velp f 185.80; door den heer

J. Timmermans te Barendrecht

f 116.80; door den heer J. Groene-

veld te Tilburg f 45.75; door den

heer J. Eshuis te Hoensbroek

f 125; door den heer R. P. Luk-

kien te Amsterdam (Zuid) f 543.29;

door den heer J. Barnhard te

Heerjansdam f 14; door den heer

J. Bakker uit Orlup f 7, uit Su-

wert f 25.25, uit Wetsinge f 13.75

samen f 45; door den heer C.

A. van Drimmelen te Klunder

f 283.05; door den heer J. v. d.

Veer te Muidenberg f 10.50; door

den heer D. de Leeuw te Oude-

lande f 30; door den heer A. B.

Jonker te Roodeschol f 256; door

den heer D. B. v. d. Meer te

Oude Lye f 13; door Dr. J. H.

Jonker te Voorburg f 21.324;

door den heer J. M. Koning te

Leiden f 349.25; door den heer

H. Boender te Dussen f 15.25;

door den heer J. v. Kuyk te

Scheveningen f 50; door den heer

J. de Visser Sen. te Domburg

f 10; door den heer J. de Jong

uit Sassenheim f 144.624; uit

Noordhout f 3.25, samen f 147.874;

door Dr. J. H. Reunema te Aum

f 57.25; door den heer A. Bo-yenga

uit Dijken f 10, uit Indijk f 11.25,

uit Woudsend f 42.65, samen

f 63.90; door den heer M. D.

Frans uit Brussichem f 5, uit

Buren f 6.60, uit Calumborg

Leek f 10.85; te Lu-janaat f 19.50;

te Marum f 19.50; te Maanikzijl

f 34.684; te Areijl f 20.21; te

Oudenhove f 20.464; te Oudekerk

f 14; te de Wilp f 4.83; te Zeven-

huyen f 22.35; te Zuithorn

f 35.684; te Aduard f 49.04; te

B-dum A f 66.634; te duo B

f 12.05; te Eurgie f 27.794; te

Groningen A f 213.77; te duo B

f 133.41; Haren f 38.474; te

Kielwinderwerf f 10.384; te Ouder-

endam f 21.924; te Sappemeer

f 37.51; te Thesinge f 33.56; te